

УДК 316.32

<https://doi.org/10.32342/2074-5362-2024-1-36-3>

Р.М. КЛЮЧНИК,

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри глобальної економіки,
Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро (Україна)
<https://orcid.org/0000-0001-6787-275X>*

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ¹

У статті розглянуто актуальні глобальні проблеми сучасності у їх безпековому вимірі. Здійснено спробу окреслити різні напрями впливу глобальних проблем на архітектуру безпеки в умовах сьогодення. Було запропоновано поділ глобальних проблем сучасності на природно-екологічні та соціально-економічні. При цьому проміжну позицію між власне природними та антропогенними проблемами, на нашу думку, займають пандемії.

Висловлюється думка, що сучасна економіка менше залежить від природних негараздів, але природні катастрофи забирають більше життів через велику щільність населення в сучасному світі. Надзвичайно руйнівним є вплив людини на довкілля. Забруднення повітря в катастрофічних масштабах спостерігається у мегаполісах країн, що розвиваються. Вирубка лісів та опустелювання роблять непридатними для життя дедалі більші території. Глобальне потепління та зміни клімату полягають не лише в зростанні температури, але й у появі погодних аномалій, таненні льодовиків, підвищенні рівня Світового океану. Наслідком змін клімату стала поява «кліматичних мігрантів». Поєднання природного та соціального вимірів у глобальних проблемах продемонстровано на прикладі конфліктів за воду.

Соціально-економічні проблеми багато в чому пов'язані з недосконалістю суспільства. Так, демографічна проблема має різні прояви: у країнах Заходу це демографічна криза, а в країнах, що розвиваються, спостерігається демографічний вибух, що було продемонстровано на прикладі Нігерії, Єгипту, Бангладеш, Ефіопії тощо. Бідність у таких країнах чинить важливий вплив на економічну безпеку. Значна частина людей не має елементарних благ (їжі, водопостачання та водовідведення, житла, медикаментів тощо) та живе в умовах абсолютної бідності. У деяких країнах частка грамотного населення все ще досить низька. Також небезпеку становить злочинність, яка також глобалізується. Під владу злочинних груп можуть потрапити цілі країни, як-от Гаїті. Тероризм є одним із видів злочинності, який варто досліджувати окремо через низку причин.

Усі перелічені проблеми загострюються в умовах неефективного політичного управління. Вирішувати питання, пов'язані з безпекою та подоланням наслідків

¹ Стаття підготовлена у рамках реалізації міжнародного проєкту «Висвітлення нової архітектури європейської безпеки у викладанні та наукових дослідженнях» № 101126795 – EuSANU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.



Co-funded by
the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

глобальних проблем, можна лише за наявності ефективно працюючої системи державного управління. Це є вкрай важкою задачею за умов диктатури або відсутності легітимної державної влади. Питання підтримки міжнародної безпеки у всіх сферах є актуальним питанням у міжнародній політиці. Підкреслюється, що лише спільні зусилля сприятимуть подоланню досліджуваних проблем.

Ключові слова: *глобальні проблеми, безпека, економічна безпека, довкілля, населення, бідність, політичний режим*

JEL classification: *F01, F52, F68, I32*

The article deals with current global issues of our time in their security dimension. An attempt has been made to outline the various directions of influence of global problems on the security architecture in today's conditions. It was proposed to divide the global problems of our time into natural-ecological and socio-economic ones. At the same time, in our opinion, pandemics occupy an intermediate position between natural and anthropogenic problems.

It has been argued that the modern economy is less vulnerable to natural disasters than it has been before, but natural disasters take more lives due to the high population density in the modern world. Human impact on the environment has been extremely destructive. Air pollution on a catastrophic scale is observed in large cities of the developing countries. Deforestation and desertification are making more and more areas uninhabitable. Global warming and climate change are seen not only in the rise in temperature, but also in the appearance of weather anomalies, the melting of glaciers, and the rise in the level of the World Ocean. The appearance of «climate migrants» has been explained to be one of the consequences of climate change. The combination of natural and social dimensions of global issues has been illustrated with the examples of conflicts over water.

Socio-economic problems are mostly determined by the imperfection of society. This article has dealt with the demographic problem in different dimensions: in the Western countries there is a demographic crisis, and in the developing countries there is a demographic explosion, which has been shown using the example of Nigeria, Egypt, Bangladesh, Ethiopia, etc. Poverty in these countries has an important impact on economic security. A large number of people do not have the basic necessities for life (food, safe water and sanitation, shelter, healthcare, etc.) and live in conditions of absolute poverty. In some countries, the literacy rate is still quite low. The globalisation of criminal activity also a danger. Some countries, such as Haiti, can fall under the control of criminal groups. Terrorism is a type of crime that deserves to be investigated separately for many reasons.

All the listed problems are extremely urgent in the conditions of inefficient political management. Solving issues related to security and overcoming the consequences of global issues is possible only in the presence of an effectively functioning public administration system. But creating a good governance system is a difficult task under conditions of dictatorship or the absence of legitimate state power. The issue of supporting international security in all spheres is a topical problem in international politics. It has been underlined that joint efforts can help to overcome of the explored issues.

Keywords: *global issues, security, economic security, environment, population, poverty, political regime*

JEL classification: *F01, F52, F68, I32*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Глобалізація, на нашу думку, не має чіткої дати початку. Можна умовно вважати, що старт сучасним глобалізаційним процесам дала епоха великих географічних відкриттів, завдяки яким майже вся суша (передусім Америка) стала відомою європейцям. Глобалізація в умовах сьогодення є швидшою та

масштабнішою, ніж будь-коли раніше. Ми живемо у світі, який стрімко уніфікується та стандартизується. Стираються кордони між країнами, що є надзвичайно корисним для бізнесу та суспільства. Спосіб життя, транспорт, техніка, стандарти споживання та проведення дозвілля – усе це є максимально уніфікованим. Можливість миттєвої передачі інформації майже в будь-яку точку планети також є проявом глобалізації. Звичайно, деякі країни залишаються осторонь цих процесів, але це явище, скоріше за все, тимчасове.

Але проблеми теж глобалізуються, стають масштабними, такими, що потребують спільних зусиль для їх вирішення. Звичайно, проблеми як такі існували завжди, але лише в умовах глобалізації з'явилися передумови для набуття ними глобального характеру. Більше того, враховуючи взаємозалежність між країнами та регіонами світу, кожна проблема, навіть локальна, має значні шанси на переростання у глобальну. Україна зіштовхнулася з проявами глобальних проблем різного характеру, відповідно, для вітчизняних дослідників вивчення глобальних проблем набуло особливого значення. Від успішного подолання найбільш деструктивних наслідків цих проблем залежить як національна та європейська, так і світова безпека.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення досліджуваної проблеми, та виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Глобальні проблеми сучасності розглядаються в науковому дискурсі більшості країн світу. Автори наукових досліджень прагнуть використовувати емпіричний матеріал для глибокого аналізу сучасних глобальних проблем. Польські автори І. Куровська, А. Конопко, Р. Свіслоцька, Г. Свідерські, В. Левандовські [1] аналізують глобальне потепління. Н. Романюк [2] розглядає порівняно новий феномен кліматичних мігрантів. У працях А. Мостової [3] досліджуються проблеми продовольчої безпеки. Б. Зуа [4] приділяє увагу глобальному виміру проблеми освіти. При цьому ми вважаємо за необхідне приділити увагу всім цим проблемам із акцентом на безпековому вимірі, враховуючи найновіші дані. З огляду на це, ми використовуємо емпіричні дані, у тому числі статистичні звіти та публікації в авторитетних ЗМІ. Це особливо стосується проблематики конфліктів через водні ресурси.

У рамках нашої статті спробуємо окреслити різні напрями впливу глобальних проблем на архітектуру безпеки в умовах сьогодення. Втім, ми усвідомлюємо той факт, що ситуація змінюється занадто швидко і нам будуть необхідні доповнення й уточнення з огляду на поточні події.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у комплексному дослідженні безпекового виміру глобальних проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Глобалізаційні процеси у ХХ ст. істотно пришвидшилися. Під час холодної війни кожна з наддержав намагалася залучити до свого блоку якнайбільше тих, хто не визначився, у тому числі з числа африканських та латиноамериканських країн. Одночасно з цим важливу роль у глобалізаційних процесах почали відігравати транснаціональні корпорації. Якісно новий рівень глобалізаційних процесів

ми спостерігаємо на сучасному етапі міжнародних відносин, починаючи з 1990-х років. Засоби масової комунікації, перш за все інтернет-технології, призвели до формування єдиного інформаційного простору, де ситуація може змінюватися протягом коротких проміжків часу.

Проблеми виникають з різних причин та за різних обставин. Як і будь-які комплексні явища, їх досить складно класифікувати. Ми умовно поділяємо глобальні проблеми сучасності на природно-екологічні та соціально-економічні.

Природно-екологічні проблеми. Негаразди, пов'язані з навколишнім середовищем, супроводжують людство постійно. Не варто вважати їх «лихом ХХ-ХХІ століть», якого раніше не існувало. Первісні люди винищили багато біологічних видів, пізніше розорювали землі, спалювали та вирубували ліси. Втім, примітивна техніка не дозволяла людині завдати значної шкоди природі. Натомість люди потерпали від природних негараздів: повеней, землетрусів, посух тощо. На нашу думку, можна виокремити власне природні проблеми, які виникають незалежно від людини, та антропогенні впливи, які обумовлені діяльністю людини. У рамках нашого дослідження ми не будемо концентрувати особливу увагу на власне природних чинниках. Зазначимо, що зараз вони впливають на власне економіку менше, ніж раніше, через здатність людської цивілізації до швидкого відновлення у постраждалих регіонах (прикладом є Японія, яка швидко відновлюється після регулярних землетрусів). Але при цьому зростає потенційна кількість жертв через небувалу раніше густоту населення. У нас немає точних свідчень щодо жертв природних катастроф у доісторичні часи, але катастрофи, що відбуваються сьогодні у густонаселених місцях планети, призводять до масштабних людських втрат. Прикладами є циклон у Бангладеш (1991 р.), землетрус та цунамі в Індійському океані (2004 р.), землетрус на Гаїті (2010 р.) та інші стихійні лиха. Кількість жертв кожної з катастроф вимірювалася десятками тисяч людей, головним чином через густоту населення в епіцентрах лиха.

На нашу думку, проміжну позицію між власне природними та антропогенними проблемами займають пандемії. З одного боку, збудники хвороб існували навіть до появи людини як біологічного виду. З іншого боку, саме щільність населення, особливо в містах, стала каталізатором епідемій, які вплинули на розвиток людства. Пандемії чуми, холери, грипу завдавали істотної шкоди людській цивілізації. Пандемія «іспанського грипу» не спричинила б таких наслідків, якби не події Першої світової війни (тобто поведінка людей стала причиною якщо не самої епіdemії, то її масштабних наслідків). Економічний спад, який спричинила пандемія COVID-19, подекуди відчувається й досі. У країнах, що розвиваються, спостерігаються «забуті тропічні хвороби», які принципово виліковні, але поширені там, де їх вилікувати важко через низький рівень розвитку охорони здоров'я. Сучасні медики говорять про гіпотетичну «хворобу Х», яка матиме більш серйозні наслідки, ніж COVID-19.

Нарешті, антропогенний вплив на природу є критичним. Він зростає із розвитком цивілізації та став справжньою глобальною проблемою після промислової революції.

Забруднення довкілля. 99% жителів Землі проживають у містах, де рівень забруднення повітря перевищує рекомендації ВООЗ [5]. Забруднення повітря в катастрофічних масштабах спостерігається у мегаполісах країн, що розвиваються. Через забруднення повітря лише в Китаї щорічно помирають близько 2 млн людей [6]. Забруднюються також вода, ґрунти та різні елементи ландшафту (ліси, степи). Істотно забруднений нафтопродуктами та відходами Світовий океан.

Знищення лісів. У ХХІ ст. ліси («легені планети») піддаються деструктивному впливу людини, особливо сибірська тайга та амазонська сельва. У 1990-2021 рр. площа лісів Амазонії зменшилася на 820 тис. км² [7, с. 5]. Знищуються також екваторіальні та тропічні ліси Африки та Австралії. Цілеспрямовані вирубки з промисловою та сільськогосподарською метою, як і лісові пожежі, призводять до знеліснення. Антропогенним чинником, що впливає на стан лісових екосистем та характеризується швидкими темпами зростання, є господарська діяльність, зокрема вирубування стиглих деревостанів з метою заготівлі деревини. Під час проведення рубок технологічні процеси лісозаготівлі, як правило, не враховують природно-кліматичні умови регіону [8, с. 120].

Опустелювання. Деградація земель під впливом діяльності людини відбувається особливо швидко, що можна помітити на прикладі Сахари, Гобі та інших пустель, які постійно збільшують свою площу. Це фактично залишає без засобів до існування людей, які живуть на цих територіях. Опустелювання призводить до внутрішнього переміщення та міжнародної міграції. Приблизно 2 млрд людей є потенційними жертвами опустелювання [9, с. 2]. Дуже часто це найбільш вразливі жителі найбільш вразливих країн, що поглиблює глобальну нерівність [10, с. 5].

Глобальне потепління. Протягом останніх десятиліть спостерігається стійке підвищення температури повітря на планеті. Так, у Польщі протягом 1901-2000 рр. середня температура щорічно зростала на 0,0089°C [1, с. 123]. Глобальне потепління та зміни клімату полягають не лише в зростанні температури, але й у появі погодних аномалій, таненні льодовиків, підвищенні рівня Світового океану, змін у популяціях та ареалах поширення тварин тощо. Вплив зміни клімату особливо відчутний у сільському господарстві, на яке припадає понад 80% загального обсягу використання води [11, с. 74].

Ці та інші природні явища є однією з причин переміщення людей у всьому світі. У сучасному дискурсі немає єдиної точки зору стосовно того, як називати таких осіб, але Н. Романюк пропонує погодитися з назвою «кліматичні мігранти», оскільки причиною їх переміщення є саме зміни клімату [2, с. 59]. Глобальне потепління є однією з ключових проблем у західному політичному дискурсі, крім того, ця проблема є об'єктом спекуляцій та навіть теорій змови.

У наш час нестача прісної води вже стала причиною реальних конфліктів. В Індії, Кенії та Ємені суперечки за воду стали причиною кровопролиття всередині країни [12]. Прикордонні конфлікти між Іраном та Афганістаном також спричинені нестачею водних ресурсів (Іран звинувачує талібів в обмеженні потоку води з річки Гільменд у прикордонні райони Ірану, що

страждають від посухи) [13]. Є всі підстави вважати, що зростаюче населення потребуватиме більше води, відтак, ці конфлікти стануть масштабнішими. Це один із численних прикладів поєднання природного та соціального початків у глобальних проблемах.

Соціально-економічні проблеми. Людське суспільство із самого початку було недосконалим. Проблема соціуму присвячували свої праці Платон, Аристотель, Т. Мор, Т. Гоббс та інші мислителі. Було здійснено численні спроби моделювання ідеального суспільства, але всі вони залишилися утопічними. Водночас суспільство є складною системою, а соціальні проблеми часто стають глобальними.

Демографічна проблема має два основні виміри. У країнах Заходу кількість населення або знижується, або повільно зростає, причому зростання це майже завжди відбувається за рахунок міграції. Це призводить до старіння населення, зростання навантаження на працюючих. Крім того, найшвидше депопуляція відбувається у сільських та депресивних місцевостях. Зниження частки молоді є викликом для розвитку деяких сфер, таких як освіта й спорт.

У той же час у країнах, що розвиваються, спостерігається демографічний вибух. Зростання населення відбувається дуже швидко через надвисоку народжуваність та істотне зменшення смертності через досягнення медицини. У багатьох країнах та регіонах ще триває перехід від традиційного до індустріального суспільства. У табл. 1 наведемо приклади деяких країн, у яких демографічна проблема є особливо гострою.

Таблиця 1

Деякі країни з чисельністю населення понад 100 млн осіб

Країна	Чисельність населення у 2023 р. (млн осіб)
Індія	1399
Індонезія	279
Пакистан	248
Нігерія	231
Бангладеш	167
Ефіопія	116
Демократична Республіка Конго	112

Джерело: [14]

У цих країнах відбувається стрімка урбанізація, швидко зростає населення міст, але здебільшого це відбувається за рахунок збільшення кількості бідних міських жителів, які нещодавно переселилися із сільських районів. У перенаселених містах часто не вистачає найнеобхідніших ресурсів, зокрема, питної води та якісної їжі. Слід зазначити, що продовольча безпека – один із ключових факторів, який уможливує подолання бідності. Відповідно, необхідно розробляти державну стратегію продовольчої безпеки [3].

Бідність. Глобальний Південь у цілому – це регіони, у яких поширена бідність, причому абсолютна (не вистачає ресурсів для задоволення базових потреб). В умовах абсолютної бідності люди страждають від голоду, відсутності або нестачі питної води, житла, одягу. Так, у Мавританії кожна четверта дитина живе в абсолютній бідності [15]. У 2021 р. з нестачею

продовольства (food insecurity) зіштовхнулися понад 1,3 млн жителів країни (загальна чисельність населення країни становить понад 4,2 млн) [16]. У Бурунді 87% населення живуть менш ніж на 1,9 долара США на рік [17]. Доступ до питної води також є благом, доступним у низці країн далеко не всім. У Південному Судані тільки 41% населення має доступ до безпечної питної води [18]. У багатьох країнах неграмотність досі залишається масовою проблемою (Нігер, Малі, Південний Судан, Гамбія, Чад та інші). Також актуальним питанням залишається доступ до системи охорони здоров'я (лікарів, медичних закладів та медикаментів у багатьох країнах також не вистачає). Дослідники виокремлюють різні змінні, від яких залежить грамотність / неграмотність населення: доходи, походження людей, безпека, вік вступу до шлюбу, гендерна рівність / нерівність, наявність збройних конфліктів і навіть природні негаразди [4, с. 101].

Із бідністю тісно пов'язана **злочинність**. Від нестачі найнеобхіднішого люди часто йдуть на ризик та вчиняють правопорушення. Трапляється, що вони порушують закон не від злиднів, а через безкарність злочинів. Іноді цьому сприяє бездіяльність та / або корумпованість поліції в бідних країнах та регіонах. Справжньою проблемою для Мексики є діяльність наркокартелів: у мексиканському місті Селая лише за останні три роки було вбито щонайменше 34 співробітника поліції [19]. Надто складною є ситуація на Гаїті, де великі міста фактично перейшли під управління бандформувань, які отримують зброю з-за кордону, в тому числі зі США. Ситуація почала стрімко погіршуватися після вбивства президента Ж. Моїза у 2021 р. [20]. У 2023 р. на Гаїті було зафіксовано 4789 вбивств, що перевищує показник 2022 р. на 119,4% [21]. Злочинність інтернаціоналізується та глобалізується, що видно на прикладах наркоторгівлі та тероризму. Останній взагалі переживає своє піднесення, оскільки має на меті залякування великої кількості людей, а це легко вчинити в умовах інформаційного суспільства [22, с. 5]. Тероризм впливає на політику держав, легітимізуючи контроль та насилля, які вчиняються в контексті боротьби з тероризмом (та поза цим контекстом).

Усі перелічені проблеми загострюються в умовах неефективного політичного управління. Вирішенню глобальних проблем перешкоджають як деструктивні диктаторські режими, так і «острови безвладдя», де немає державної влади, а владні повноваження є об'єктом боротьби збройних угруповань. Так, і в Туркменістані, і в Сомалі соціально-економічні проблеми вкрай загострені, але перша держава за всіма ознаками є диктатурою, а друга майже не контролює свою територію. При цьому Китай не є демократичною країною, але він продемонстрував успішну боротьбу з бідністю та COVID-19. Що ж стосується демократичних політичних режимів, то далеко не завжди вони здатні ефективно долати проблеми, з якими зіштовхуються країни.

Ми вважаємо, що для вирішення глобальних проблем необхідна міжнародна згуртованість, а для подолання їх на рівні країн потрібні політичні зусилля.

Висновки. У ХХ-ХХІ ст. глобалізаційні процеси розвиваються особливо швидко. Цьому сприяли, серед іншого, нові засоби зв'язку, зокрема, інтернет. Світ стає дедалі більш уніфікованим, а інформація – загальнодоступною. Але при цьому глобалізуються й проблеми: тепер вони стосуються всього

людства і не обмежуються певною країною чи регіоном. Практично будь-яка проблема або вже є глобальною, або має потенціал до набуття такого статусу.

Умовно глобальні проблеми можна поділити на природно-екологічні та соціально-економічні. При цьому кожна (або практично кожна) природно-екологічна проблема є антропогенною, тобто спричиненою діяльністю людини. Усі проблеми, які ми розглянули та яких торкнулися, є глобальними, але вони мають і регіональний вимір. Деякі з них є більш актуальними для певних регіонів (ззеленення для Амазонії, опустелювання для Північної Африки, бідність для Африки на південь від Сахари тощо), при цьому вплив цих проблем завжди глобальний.

На особливу увагу заслуговують соціально-економічні проблеми, адже їх причини коріняться в недосконалому суспільних відносин. Ми звернули увагу на Глобальний Південь, де сконцентровані бідність, насилля, корупція та інші проблеми. Звичайно, усе це спостерігається і в розвинених країнах, але набагато меншою мірою. У той же час такі проблеми мають тенденцію до поширення по всьому світу, незважаючи на кордони, що ми бачимо на прикладах наркоторгівлі та тероризму.

Таким чином, глобальні проблеми прямим чином впливають на безпеку всього світу. І природні, і соціальні фактори можуть істотно збільшити рівень небезпеки. Відтак, питання підтримки міжнародної безпеки у всіх сферах є серйозним аргументом у міжнародній політиці, адже подолання глобальних проблем сучасності багато в чому залежить від політичних рішень. Деякі політичні режими не зацікавлені в подоланні проблем, оскільки політичні еліти цікавить лише збереження влади. Це стосується передусім авторитарних режимів, хоча й не всіх. У той же час лише спільні зусилля сприятимуть подоланню цих проблем.

Список використаних джерел

1. Kurowska I., Konopko A., Świsłocka R., Świdorski G., Lewandowski W. Globalne ocieplenie – przyczyny, skutki oraz zapobieganie zmianom klimatu. *Budownictwo i Inżynieria Środowiska*. 2015. Vol. 6, no. 3. S. 119-130.
2. Романюк Н. Вплив глобального потепління та змін клімату на появу кліматичних мігрантів. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2020. № 1(7). С. 52-61. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2020-01-52-61>
3. Mostova A. A methodological approach to the strategic analysis of food security. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3 No. 5. P. 319-328. DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-319-328>
4. Zua B. Literacy: Gateway to a World of Exploits. *International Journal of Education & Literacy Studies*. 2021. Vol. 9. Issue 1. P. 96-104. DOI: <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.9n.1p.96> (Accessed 29 March 2024).
5. Air pollution data portal. World Health Organization. URL: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/air-pollution> (Accessed 29 March 2024).
6. Air pollution in China. World Health Organisation. URL: <https://www.who.int/china/health-topics/air-pollution> (Accessed 29 March 2024).

7. Beuchle, R., Achard, F., Bourgoin, C. and Vancutsem, C., Deforestation and forest degradation in the Amazon - Updated status and trends for the year 2021, EUR 31180 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-55656-5, doi:10.2760/398695, JRC130081.

8. Ковальчук Н.П., Петрук С.Р. Особливості впливу навколишнього середовища на стан лісових насаджень України. Сільськогосподарські машини. 2023. Вип. 49. С. 117-123. DOI: <https://doi.org/10.36910/acm.vi49.1060>

9. Desertification. UN Office for Disaster Risk Reduction. URL: https://www.unisdr.org/files/1794_VL102205.pdf / (Accessed 29 March 2024).

10. The Overlooked Environmental and Human Rights Crisis: Desertification, Land Degradation and Drought. A Policy Brief № 4 from the UN Special Rapporteur on Human Rights and the Environment. The Office of the High Commissioner for Human Rights. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/environment/srenvironment/activities/SR-Environment-PolicyBrief-4.pdf> (Accessed 29 March 2024).

11. Climate Change 2022. Impacts, Adaptation and Vulnerability. The Intergovernmental Panel on Climate Change. URL: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryVolume.pdf (Accessed 29 March 2024).

12. Water increasingly at the center of conflicts from Ukraine to the Middle East. Los Angeles Times. URL: <https://www.latimes.com/environment/story/2023-12-28/water-related-conflicts-on-the-rise-worldwide> (Accessed 29 March 2024).

13. Iran and Afghanistan are feuding over the Helmand River. The water wars have no end in sight. Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/iran-afghanistan-taliban-water-helmand/> (Accessed 29 March 2024).

14. Country Comparisons – Population. The World Factbook. CIA. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/population/country-comparison/> (Accessed 29 March 2024).

15. Humanitarian Action for Children 2022 – Mauritania. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/media/111886/file/2022-HAC-Mauritania.pdf> (Accessed 29 March 2024).

16. Mauritania. The World Factbook. CIA. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/mauritania/#people-and-society> (Accessed 29 March 2024).

17. 2022 Investment Climate Statements: Burundi. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/burundi/> (Accessed 29 March 2024).

18. South Sudan. Water. USAID. URL: <https://www.usaid.gov/south-sudan/water> (Accessed 29 March 2024).

19. Mexico's most dangerous city for police refuses to give up or negotiate with cartels. Associated Press. URL: <https://apnews.com/article/mexico-police-cartels-officers-killed-86548e81e62689628078bc3f1df042e2> (Accessed 29 March 2024).

20. 'A criminal economy'. How US arms fuel deadly gang violence in Haiti. Al Jazeera. URL: <https://www.aljazeera.com/news/longform/2024/3/25/a->

[criminal-economy-how-us-arms-fuel-deadly-gang-violence-in-haiti](#) (Accessed 29 March 2024).

21. United Nations Integrated Office in Haiti – Report of the Secretary-General (S/2024/62). UN. URL: https://binuh.unmissions.org/sites/default/files/report_of_the_un_secretary_general_on_haiti_binuh_-_15_january_2024.pdf (Accessed 29 March 2024).

22. Rahmawati K., Heriyanto H. Contra radicalism through the interpreting verse of Jihad (case study of NU online platform). *Journal of Terrorism Studies*. 2023. Vol. 4. No. 2. Article 6. URL: <https://scholarhub.ui.ac.id/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jts> (Accessed 29 March 2024).

References

1. 2022 Investment Climate Statements: Burundi. *U.S. Department of State*. URL: <https://www.state.gov/reports/2022-investment-climate-statements/burundi/> (Accessed 29 March 2024).

2. ‘A criminal economy’. How US arms fuel deadly gang violence in Haiti. *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/longform/2024/3/25/a-criminal-economy-how-us-arms-fuel-deadly-gang-violence-in-haiti> (Accessed 29 March 2024).

3. Air pollution data portal. *World Health Organization*. URL: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/air-pollution> (Accessed 29 March 2024).

4. Air pollution in China. *World Health Organisation*. URL: <https://www.who.int/china/health-topics/air-pollution> (Accessed 29 March 2024).

5. Beuchle, R., Achard, F., Bourgoin, C. and Vancutsem, C. (2022). Deforestation and forest degradation in the Amazon - Updated status and trends for the year 2021, EUR 31180 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-55656-5, doi:10.2760/398695, JRC130081.

6. Climate Change 2022. Impacts, Adaptation and Vulnerability. *The Intergovernmental Panel on Climate Change*. URL: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryVolume.pdf (Accessed 29 March 2024).

7. Country Comparisons – Population. *The World Factbook*. *CIA*. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/population/country-comparison/> (Accessed 29 March 2024).

8. Desertification. *UN Office for Disaster Risk Reduction*. URL: <https://www.unisdr.org/> (Accessed 29 March 2024).

9. Humanitarian Action for Children 2022 – Mauritania. *UNICEF*. URL: <https://www.unicef.org/media/111886/file/2022-HAC-Mauritania.pdf> (Accessed 29 March 2024).

10. Iran and Afghanistan are feuding over the Helmand River. The water wars have no end in sight. *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/iran-afghanistan-taliban-water-helmand/> (Accessed 29 March 2024).

11. Kovalchuk, N.P., Petruk, S.R. (2023). *Osoblyvosti vplyvu navkolysnnoho seredovyshcha na stan lisovykh nasadzen Ukrainy* [Peculiarities of environmental influence on the condition of forest plantations in Ukraine]. *Silskohospodarski*

mashyny [Agricultural machines]. No. 49. P. 117-123. DOI: <https://doi.org/10.36910/acm.vi49.1060> (in Ukrainian).

12. Kurowska, I., Konopko, A., Świsłocka, R., Świdorski, G., Lewandowski, W. (2015). *Globalne ocieplenie – przyczyny, skutki oraz zapobieganie zmianom klimatu* [Global warming – causes, effects and climate change prevention]. *Budownictwo i Inżynieria Środowiska* [Civil and Environmental Engineering]. Vol. 6, no. 3. S. 119-130 (in Polish).

13. Mauritania. The World Factbook. CIA. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/mauritania/#people-and-society> (Accessed 29 March 2024).

14. Mexico's most dangerous city for police refuses to give up or negotiate with cartels. *Associated Press*. URL: <https://apnews.com/article/mexico-police-cartels-officers-killed-86548e81e62689628078bc3f1df042e2> (Accessed 29 March 2024).

15. Mostova, A. (2017). A methodological approach to the strategic analysis of food security. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 3 No. 5. P. 319-328. DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-5-319-328>

16. Rahmawati, K., Heriyanto, H. Contra radicalism through the interpreting verse of Jihad (case study of NU online platform). *Journal of Terrorism Studies*. 2023. Vol. 4. No. 2. Article 6. URL: <https://scholarhub.ui.ac.id/cgi/viewcontent.cgi?article=1092&context=jts> (Accessed 29 March 2024).

17. Romaniuk, N. (2020). *Vplyv hlobalnoho poteplinnia ta zmin klimatu na poiavu klimatychnykh mihrantiv* [The global warming and climate change impact on the emergence of climate migrants]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii* [International Relations, Public Communications and Regional Studies]. No. 1(7). P. 52-61. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2020-01-52-61> (in Ukrainian).

18. South Sudan. Water. USAID. URL: <https://www.usaid.gov/south-sudan/water> (Accessed 29 March 2024).

19. The Overlooked Environmental and Human Rights Crisis: Desertification, Land Degradation and Drought. A Policy Brief № 4 from the UN Special Rapporteur on Human Rights and the Environment. *The Office of the High Commissioner for Human Rights*. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/environment/srenvironment/activities/SR-Environment-PolicyBrief-4.pdf> (Accessed 29 March 2024).

20. United Nations Integrated Office in Haiti – Report of the Secretary-General (S/2024/62). UN. URL: https://binuh.unmissions.org/sites/default/files/report_of_the_un_secretary_general_on_haiti_binuh_-_15_january_2024.pdf (Accessed 29 March 2024).

21. Water increasingly at the center of conflicts from Ukraine to the Middle East. *Los Angeles Times*. URL: <https://www.latimes.com/environment/story/2023-12-28/water-related-conflicts-on-the-rise-worldwide> (Accessed 29 March 2024).

22. Zua, B. Literacy: Gateway to a World of Exploits. *International Journal of Education & Literacy Studies*. 2021. Vol. 9. Issue 1. P. 96-104. DOI: <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.9n.1p.96> (Accessed 29 March 2024).

SECURITY DIMENSION OF THE GLOBAL ISSUES

Ruslan M. Kliuchnyk, Alfred Nobel University, Dnipro (Ukraine).

E-mail: nobelpolis@duan.edu.ua

<https://doi.org/10.32342/2074-5362-2024-1-36-3>

Keywords: *global issues, security, economic security, environment, population, poverty, political regime*

JEL classification: *F01, F52, F68, I32*

The article deals with current global issues of our time in their security dimension. An attempt has been made to outline the various directions of influence of global problems on the security architecture in today's conditions. It was proposed to divide the global problems of our time into natural-ecological and socio-economic ones. At the same time, in our opinion, pandemics occupy an intermediate position between natural and anthropogenic problems.

It has been argued that the modern economy is less vulnerable to natural disasters than it has been before, but natural disasters take more lives due to the high population density in the modern world. Human impact on the environment has been extremely destructive. Air pollution on a catastrophic scale is observed in large cities of the developing countries. Deforestation and desertification are making more and more areas uninhabitable. Global warming and climate change are seen not only in the rise in temperature, but also in the appearance of weather anomalies, the melting of glaciers, and the rise in the level of the World Ocean. The appearance of «climate migrants» has been explained to be one of the consequences of climate change. The combination of natural and social dimensions of global issues has been illustrated with the examples of conflicts over water.

Socio-economic problems are mostly determined by the imperfection of society. This article has dealt with the demographic problem in different dimensions: in the Western countries there is a demographic crisis, and in the developing countries there is a demographic explosion, which has been shown using the example of Nigeria, Egypt, Bangladesh, Ethiopia, etc. Poverty in these countries has an important impact on economic security. A large number of people do not have the basic necessities for life (food, safe water and sanitation, shelter, healthcare, etc.) and live in conditions of absolute poverty. In some countries, the literacy rate is still quite low. The globalisation of criminal activity also a danger. Some countries, such as Haiti, can fall under the control of criminal groups. Terrorism is a type of crime that deserves to be investigated separately for many reasons.

All the listed problems are extremely urgent in the conditions of inefficient political management. Solving issues related to security and overcoming the consequences of global issues is possible only in the presence of an effectively functioning public administration system. But creating a good governance system is a difficult task under conditions of dictatorship or the absence of legitimate state power. The issue of supporting international security in all spheres is a topical problem in international politics. It has been underlined that joint efforts can help to overcome of the explored issues.

Одержано 21.01.2024.